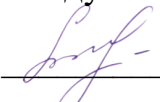

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Кафедра музикознавства та методики музичного мистецтва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри

 Олена СПОЛЬСЬКА

“26” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогічна практика

Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
спеціальність	Музичне мистецтво
Освітня програма	Музичне мистецтво

2025 – 2026 навчальний рік

Робоча програма з Виконавської практики для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю В5 Музичне мистецтво.

Розробники:

Марія ЄВГЕНЬЄВА – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Олена СПОЛЬСЬКА – доктор філософії, доцент, завідувач кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва Протокол № 1 від «26» серпня 2025 року

Завідувач кафедри
музикознавства та методики
музичного мистецтва

доц. Олена СПОЛЬСЬКА

1.Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Музичне мистецтво
2	Спеціальність	В5 Музичне мистецтво
3	Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
4	Ступінь вищої освіти	Другий (магістерський)
5	Статус дисципліни	Нормативна
6	Мова навчання	Українська
7	Курс	I
8	Семестр	2
9	Форма підсумкового контролю	залік
10	Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	6 кредитів

2. Мета і завдання педагогічної практики

Мета педагогічної практики – формування та вдосконалення професійно-педагогічної компетентності здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, набуття практичного досвіду викладання фахових дисциплін у галузі музичного мистецтва, організації освітнього процесу та застосування набутих теоретичних, музично-виконавських і методичних знань у практичній педагогічній діяльності.

Педагогічна практика спрямована на поглиблення взаємозв'язку між теоретичною, виконавською та педагогічною підготовкою здобувачів, розвиток здатності самостійно планувати, організовувати і проводити навчальні заняття з фахових музичних дисциплін, добирати ефективні методи, форми та засоби навчання відповідно до мети освітнього процесу, індивідуальних особливостей і професійних потреб здобувачів освіти.

По завершенні педагогічної практики, відповідно до робочої програми, практикант має набути таких програмних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.
Фахові компетентності (ФК)	ФК 4. Здатність інтерпретувати художні образи у виконавській та педагогічній діяльності. ФК 5. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської та

	педагогічної інтерпретації. ФК 6. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. ФК 8. Здатність взаємодіяти з аудиторією для донесення музичного матеріалу, вільно і впевнено репрезентувати свої ідеї (художню інтерпретацію) під час публічного виступу.
Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 1. Володіти професійними навичками концертно-виконавської, творчої та педагогічної діяльності. ПРН 3. Визначити стильові і жанрові ознаки музичного твору та самостійно знаходити переконливі шляхи втілення музичного образу у виконавстві. ПРН 6. Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій. ПРН 8. Здійснювати викладання гри на музичному інструменті / вокалу / диригування з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача. ПРН 9. Здійснювати ефективне управління мистецькими проєктами, зокрема, їх планування та ресурсне забезпечення.

База проходження практики

Тернопільський ліцей №21 – спеціалізована мистецька школа імені Ігоря Герети
Тернопільський мистецький фаховий коледж ім. Соломії Крушельницької

Педагогічна практика є обов'язковим компонентом професійної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Музичне мистецтво» та спрямована на набуття практичного досвіду педагогічної діяльності у сфері музичного мистецтва.

Практика передбачає ознайомлення з організацією освітнього процесу в закладі освіти, особливостями професійної діяльності викладача фахових музичних дисциплін, навчально-методичним забезпеченням освітніх компонентів; спостереження та аналіз навчальних занять; планування, підготовку і проведення власних занять; добір методів, форм і засобів навчання відповідно до фахової спеціалізації здобувача; аналіз та самоаналіз результатів педагогічної діяльності.

Зміст педагогічної практики реалізується з урахуванням **індивідуальної виконавської спеціалізації здобувача** та може передбачати педагогічну роботу у сфері вокального, інструментального або диригентського виконавства.

Під час проходження практики здобувачі застосовують набуті теоретичні знання та музично-виконавські вміння у педагогічній діяльності, удосконалюють навички професійної комунікації, педагогічної інтерпретації музичних творів, організації навчальної діяльності здобувачів освіти, оцінювання результатів навчання та коригування власної педагогічної діяльності.

4. Програма навчальної дисципліни

4.1. Зміст практики

ТЕМА 1. Підготовка до педагогічної практики. Участь у настановчій конференції. Ознайомлення з метою, завданнями, змістом та порядком проходження педагогічної практики. Ознайомлення з базою практики, організацією освітнього процесу та внутрішнім розпорядком закладу освіти. Знайомство з керівником практики та викладачами фахових дисциплін. Ознайомлення з навчально-методичною документацією, програмами та змістом фахових музичних дисциплін. Визначення індивідуальних завдань відповідно до фахової спеціалізації здобувача.

ТЕМА 2. Навчально-педагогічна робота. Ознайомлення з особливостями організації та проведення занять із фахових музичних дисциплін. Відвідування та педагогічний аналіз занять викладачів. Вивчення рівня фахової підготовки та індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Планування власної педагогічної діяльності. Розроблення планів та методичного забезпечення занять. Добір музичного матеріалу, методів, форм і засобів навчання відповідно до фахової спеціалізації. Підготовка та проведення занять із фахових музичних дисциплін. Застосування методів роботи над технічними та художньо-виконавськими завданнями, інтерпретацією музичних творів. Аналіз та самоаналіз проведених занять.

ТЕМА 3. Методична робота. Опрацювання навчальної, нотної та методичної літератури з фаху. Ознайомлення із сучасними методиками і технологіями викладання фахових музичних дисциплін. Розроблення навчально-методичних матеріалів відповідно до змісту занять та індивідуальних освітніх потреб здобувачів. Добір виконавського репертуару відповідно до рівня підготовки та фахової спеціалізації здобувачів освіти. Використання цифрових та мультимедійних засобів у педагогічній діяльності. Обговорення результатів проведених занять із керівником практики та визначення шляхів удосконалення педагогічної майстерності.

ТЕМА 4. Підсумки педагогічної практики. Систематизація результатів педагогічної діяльності. Аналіз виконання завдань практики. Узагальнення набутого досвіду викладання фахових музичних дисциплін. Самоаналіз сформованих професійно-педагогічних умінь та визначення напрямів подальшого професійного самовдосконалення. Оформлення та подання звітної документації. Підготовка до захисту результатів практики. Участь у підсумковій конференції.

4.2. Структура навчальної дисципліни

№	Назви тем	Кількість годин
1	Тема 1. Підготовка до педагогічної практики. Участь у настановчій конференції. Ознайомлення з базою практики, організацією освітнього процесу, внутрішнім розпорядком закладу освіти, навчально-методичною документацією. Знайомство з керівником практики та викладачами фахових дисциплін. Визначення індивідуальних завдань відповідно до фахової спеціалізації здобувача.	20
2	Тема 2. Навчально-педагогічна робота. Відвідування та аналіз занять викладачів. Планування педагогічної діяльності. Підготовка та проведення занять із фахових музичних дисциплін. Добір музичного матеріалу, методів, форм і засобів навчання. Робота над технічними та художньо-виконавськими завданнями. Аналіз і самоаналіз проведених занять.	100
3	Тема 3. Методична робота. Опрацювання навчальної, нотної та методичної літератури. Ознайомлення із сучасними методиками викладання фахових музичних дисциплін. Розроблення навчально-методичних матеріалів. Добір	45

№	Назви тем	Кількість годин
	виконавського репертуару. Використання цифрових і мультимедійних засобів.	
4	Тема 4. Підсумки педагогічної практики. Систематизація та аналіз результатів практики. Самоаналіз професійно-педагогічної діяльності. Оформлення звітної документації. Підготовка до захисту результатів практики. Участь у підсумковій конференції.	15
	Разом	180

5. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

- ✚ Оформлення та подання на перевірку звітної документації з педагогічної практики.
- ✚ Демонстрація результатів навчально-педагогічної та методичної діяльності відповідно до фахової спеціалізації здобувача.
- ✚ Представлення та самоаналіз проведених занять із фахових музичних дисциплін.
- ✚ Захист результатів педагогічної практики та участь у підсумковій конференції.

Показники оцінювання педагогічної практики здобувачів ОП «Музичне мистецтво»

№	Вид діяльності	Кількість балів
I	НАВЧАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	40
1.	Підготовка до проведення занять із фахових музичних дисциплін	10
2.	Проведення занять відповідно до фахової спеціалізації здобувача	20
3.	Аналіз та самоаналіз проведених занять	10
II	МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	20
1.	Розроблення навчально-методичних матеріалів до занять	10
2.	Добір музичного матеріалу, методів, форм, засобів і технологій навчання	5
3.	Методичний аналіз відвіданих занять	5
III	ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ	15
1.	Виконання індивідуальних завдань відповідно до фахової спеціалізації	10
2.	Творчий і самостійний підхід до вирішення педагогічних завдань	5
IV	ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ	10
1.	Повнота та якість оформлення щоденника і звіту про проходження практики	5
2.	Своєчасність подання та відповідність звітної документації встановленим вимогам	5
V	ЗАХИСТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ	15
1.	Представлення результатів проходження педагогічної практики	10
2.	Самоаналіз професійно-педагогічної діяльності та відповіді на запитання	5
	РАЗОМ	100

6. Форми та методи контролю

Поточний і підсумковий контроль здійснюють керівники практики впродовж її проходження та за результатами захисту.

Поточний контроль передбачає систематичне спостереження за професійно-педагогічною діяльністю здобувача, оцінювання якості підготовки та проведення занять із фахових музичних дисциплін, методичного аналізу відвіданих занять, виконання індивідуальних завдань відповідно до фахової спеціалізації, ведення щоденника та оформлення звітної документації.

У процесі поточного контролю враховуються рівень теоретичної, музично-виконавської та методичної підготовки здобувача; здатність застосовувати набуті знання у практичній педагогічній діяльності; обґрунтованість добору методів, форм і засобів навчання; уміння враховувати індивідуальні особливості та рівень фахової підготовки здобувачів освіти; якість педагогічної взаємодії; самостійність, відповідальність і творчий підхід до виконання завдань практики.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку за результатами виконання програми педагогічної практики, оформлення та своєчасного подання звітної документації, представлення результатів практики та їх захисту.

Під час захисту здобувач представляє результати виконання програми практики, демонструє набуті професійно-педагогічні вміння, здійснює самоаналіз власної педагогічної діяльності та відповідає на запитання керівників практики.

Підсумкова оцінка визначається за **100-бальною шкалою** з урахуванням результатів поточного та підсумкового контролю.

7. Критерії та порядок оцінювання повноти і якості виконання завдань практики

1. Навчально-педагогічна діяльність - 40 балів

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання
40–34	відмінно	Здобувач демонструє високий рівень професійно-педагогічної підготовки, самостійно та методично обґрунтовано планує і проводить заняття, доцільно застосовує методи, форми і засоби навчання, враховує індивідуальні особливості здобувачів освіти, здійснює ґрунтовний аналіз і самоаналіз проведених занять.
33–26	добре	Здобувач демонструє достатній рівень професійно-педагогічної підготовки, самостійно проводить заняття, доцільно добирає методи і засоби навчання, однак допускає окремі методичні або організаційні недоліки.
25–17	задовільно	Здобувач загалом виконує педагогічні завдання, проте потребує методичної допомоги під час планування та проведення занять, не завжди обґрунтовано добирає методи і засоби навчання, допускає суттєві недоліки в організації педагогічної діяльності.
16–0	незадовільно	Здобувач не демонструє належного рівня професійно-педагогічної підготовки, не виконує або виконує неналежно передбачені програмою педагогічні завдання, допускає суттєві методичні помилки.

2. Методична діяльність - 20 балів

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання
20–17	відмінно	Навчально-методичні матеріали розроблені якісно та відповідно до мети занять. Здобувач обґрунтовано добирає музичний

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання
		матеріал, репертуар, методи, форми і засоби навчання, демонструє творчий підхід до методичної роботи.
16–13	добре	Методична робота виконана на достатньому рівні, матеріали відповідають змісту занять, однак наявні окремі недоліки в їх розробленні або обґрунтуванні методичних рішень.
12–8	задовільно	Методичні матеріали розроблені частково або мають суттєві недоліки. Добір музичного матеріалу, методів і засобів навчання не завжди відповідає поставленим педагогічним завданням.
7–0	незадовільно	Методична робота виконана на неналежному рівні або не виконана. Здобувач не демонструє здатності обґрунтовано добирати та застосовувати методичне забезпечення занять.

3. Індивідуальна професійно-педагогічна діяльність - 15 балів

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання
15–13	відмінно	Індивідуальні завдання виконані в повному обсязі відповідно до фахової спеціалізації. Здобувач демонструє самостійність, ініціативність, творчий підхід та здатність приймати обґрунтовані педагогічні рішення.
12–10	добре	Індивідуальні завдання виконані належно, здобувач демонструє достатню самостійність, однак окремі професійно-педагогічні рішення потребують уточнення.
9–6	задовільно	Індивідуальні завдання виконані частково або з недоліками. Здобувач потребує допомоги керівника під час вирішення професійно-педагогічних завдань.
5–0	незадовільно	Індивідуальні завдання не виконані або виконані неналежно, здобувач не демонструє необхідної самостійності у професійно-педагогічній діяльності.

4. Звітна документація - 10 балів

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання
10–8	відмінно	Щоденник і звіт оформлені відповідно до встановлених вимог, а зміст повно відображає результати виконання основних завдань педагогічної практики.
7–5	добре	Щоденник і звіт оформлені відповідно до вимог, однак зміст не повністю відображає результати виконання завдань практики.
4–2	задовільно	Документація оформлена переважно відповідно до вимог, а її зміст лише частково відображає результати проходження практики.
1–0	незадовільно	Звітна документація оформлена неналежно, не відображає результатів проходження практики або не подана.

5. Захист педагогічної практики -15 балів

Кількість балів	Оцінка	Критерії оцінювання
15–13	відмінно	Здобувач змістовно й аргументовано представляє результати практики, здійснює ґрунтовний самоаналіз педагогічної діяльності, обґрунтовує прийняті методичні рішення та дає повні відповіді на запитання.
12–10	добре	Здобувач належно представляє результати практики, аналізує власну педагогічну діяльність та відповідає на запитання, допускаючи окремі неточності.
9–6	задовільно	Представлення результатів має переважно описовий характер, самоаналіз недостатньо аргументований, відповіді на запитання неповні.
5–0	незадовільно	Здобувач не може належно представити результати практики, здійснити самоаналіз педагогічної діяльності та обґрунтувати прийняті професійні рішення.

8. Політика оцінювання

- оцінювання результатів педагогічної практики здійснюється відповідно до повноти, якості та своєчасності виконання завдань, передбачених програмою практики;
- обов'язковою умовою зарахування практики є виконання програми практики, проведення передбачених індивідуальним планом занять, виконання індивідуальних завдань та своєчасне подання звітної документації;
- завдання та звітна документація, подані після встановленого терміну без поважних причин, оцінюються з урахуванням порушення термінів їх виконання;
- у разі наявності поважних причин терміни виконання окремих завдань практики можуть бути скориговані за погодженням із керівником практики;
- усі матеріали, підготовлені здобувачем під час практики, мають відповідати принципам академічної доброчесності. Використання запозичених матеріалів, цифрових ресурсів та інструментів штучного інтелекту передбачає коректне зазначення джерел та самостійність виконання завдань;
- оцінюється не лише факт виконання завдань, а й рівень самостійності, професійно-педагогічної майстерності, обґрунтованість методичних рішень, творчий підхід, здатність до аналізу та самоаналізу педагогічної діяльності;
- пропущені дні практики та невиконані завдання мають бути відпрацьовані в установленому порядку за погодженням із керівником практики та базою практики;
- підсумкова оцінка визначається за результатами виконання всіх видів діяльності, оформлення звітної документації та захисту педагогічної практики.

Шкала підсумкового оцінювання: національна та ECTS

100-бальна оцінка в ECTS	Оц. ЄКТС літерна	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
65-74	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	Fx	незадовільно	не зараховано
0-34	F		

Рекомендована література

основна

1. Белявіна Н. Методологія та методика викладання фахових мистецьких дисциплін. Київ : НАКККіМ, 2019. 280 с.
2. Бесфамільнов В.В., Семешко А.А. Виховання баяніста: Питання теорії і практики. – К.: Музична Україна, 1989. 79 с.
3. Білозерська Г. О., Сізова Н. С. Хорове диригування: навчально-методичний посібник. Вінниця: ВДПУ, 2022. 125 с.
4. Вотре́на В. Мистецтво спі́ву і вока́льна методика М. Е. Донець-Тессейр. Київ: НМАУ, 2001. 272 с.
5. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
6. Давидов М. Київська академічна школа народно-інструментального мистецтва. К.: НМАУ, 1998. 228 с.
7. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна і мистецька. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2005. 360 с.
8. Воробкевич Т. П. Методика викладання гри на фортепіано. Львів : ЛДМА, 2001. 144 с.
9. Дутчак В. Ансамблевий вид виконавства на бандурі : історія і сучасність. Любіть Україну. Івано-Франківськ : Плай, 2003. С.3-12.
10. Курковський Г. Питання фортепіанного виконавства: Збірка статей. К., 1983.

- 11.Методика роботи з хором. Ч. 1. Діяльність диригента хору в умовах навчально-виховної роботи та теоретико-методичні засади вокального виховання в хорі. Курс лекцій з дисципліни: для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, спеціальність 025 «Музичне мистецтво», спеціалізація «Хорове диригування», освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр», Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків: Копі-студія, Ларец, 2020. 56 с.
- 12.Олексюк О. М., Бондаренко Л. А. Методика викладання музичних дисциплін у вищій школі : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 112 с.
- 13.Олексюк О. М. Методика викладання гри на народних інструментах : навч. посіб. Київ : ДАККиМ, 2004. 135 с.
- 14.Олексюк О. М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва : навч. посіб. Київ : Знання України, 2004. 264 с.
- 15.Степаненко М. Музично-історичні етюди. Київ: Гроно, 2012. 159 с.
- 16.Стеценко В. К. Методика навчання гри на скрипці: ч 1. Київ: Мистецтво, 1960. 151 с.
- 17.Хрестоматія з хорового диригування : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів : випуск II. Частина 3 / уклад. Н. В. Стефіна. Суми : Сум. ДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 229 с.
- 18.Черепанин М., Булда М. Естрадний олімп акордеона: монографія. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2008. 256 с.
- 19.Юцевич Ю. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу: навч.-метод. посібник. Київ: ІЗМН, 1998. 158 с.

Допоміжна література

- 1.Белінська Т. В., Маніта Л. М. Методичні основи диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в класі хорового диригування. Збірник наукових праць «Педагогічні науки» № 90. Херсонський державний університет, 2020. С. 73-78.
- 2.Герасименко О. Музика для бандури. Навчально-методичний посібник для вищих навчальних закладів культурно-мистецького спрямування. Ч. I. / автор-упорядник О. Герасименко, автори текстів В. Дутчак і О. Герасименко. Львів : Видавництво Левада, 2019. 72 с.
- 3.Герасименко О. Музика для бандури. Навчально-методичний посібник для вищих навчальних закладів культурно-мистецького спрямування. Ч. II. / автор-упорядник О. Герасименко, автори текстів В. Дутчак і О. Герасименко. Львів : Видавництво Левада, 2019. 72 с.
- 4.Дверій Р. Музика для сопілки. Київ : Музична Україна, 1980, 47 с.
- 5.Кушплер І. Із глибинних джерел: солоспіви, вокальні ансамблі, обробки народних пісень. Львів : Логос, 1999. 48 с.
- 6.Дитяче хорове виховання в Україні. Навчально-методичний посібник. К.: ІЗМН, 1999. 253 с.

- 7.Музична шевченкіана українських композиторів та піснетворців : бібліогр. довід. вид. / автор- укладач Мирослав Гулковський. Київ : Видавництво Ліра-К, 2026. 292 с.
- 8.Посікіра Л. Педагогічний репертуар бандуриста-співака. Навчальний посібник. Дрогобич : Посвіт, 2006.
- 9.Сидоренко В. Твори для гітари з оркестром у доробку українських композиторів. Мистецтвознавчі записки. Київ, 2009. Вип. 15.
- 9.Опришко М. Школа гри на бандурі / заг. редакція А. Омельченка. Київ Музична Україна, 1967. 150 с.
- 10.Пересунько В. М. Вивчення оркестрових інструментів: методичні рекомендації для студ. І викл. вищ. навч. закл. культ. і мист. керівн. Оркестрів / уклад. В. М. Пересунько. Вінниця : Нова Книга, 2012. 64 с.
- 11.Шевченко М. Методично-організаційна робота з гуртком (ансамблем) бандуристів у загальноосвітній школі. Івано-Франківськ: Плай, 2005. 28 с.
- 12.Штокалко З. Кобза. Збірка п'єс для бандури. Київ-Торонто-Едмонтон. Таксон, 1998. 360 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронний архів українського фольклору. URL: <https://folklore-archive.org.ua>
2. Електронна бібліотека «Культура України. URL: <https://elib.nlu.org.ua>
3. Pidruchnyk.com.ua (електронна бібліотека шкільних підручників)
<https://pidruchnyk.com.ua/4klas/muzyka4/>
- 4.YouTube (освітні та професійні канали з вокального мистецтва) – <https://www.youtube.com>.
- 5.Google Scholar (пошук наукових публікацій) – <https://scholar.google.com>